

Overweging op Witte Donderdag 9 april 2020 in de Oecumenische viering, in de Centrumkerk te Bilthoven.

(Na de lezingen over de voetwassing (Joh.13), en het Laatste Avondmaal (Mt.26,26-30).

Beste medegelovigen,
terwijl u thuis alleen of met huisgenoten deze Witte Donderdag-viering stil betrokken mee beleeft, enigszins geïsoleerd van alle anderen, uit voorzichtigheid om geen virus op te lopen, willen wij van hier toch die eenheid met u beleven, omdat het gaat om iets dat ons wezenlijk raakt.

Volgens het evangelie is het in die Paasweek in Jeruzalem heel onrustig: het gonst van geruchten rondom die wonderlijke man van Nazareth, die een paar dagen eerder als een bevrijder was ingehaald. Daarbij hangt er iets onheilspellends in de lucht; achter de schermen beramen de Tempelleiders hatelijk en woedend plannen om deze Jezus uit de weg te ruimen. Wat een dramatische spanning moet daar in die bovenzaal dus zijn: van alle kanten voelt men die dreiging uit de stad. En binnen, in hun eigen kleine kring, hangt een beklemmende stilte om wat komen gaat; en stijgt die spanning, nu één van hen ook nog een verrader blijkt te zijn.

Heel intens laten de evangelie-verhalen horen, hoe Jezus zelf dit alles beleeft: het Pesachmaal vieren: niet alleen als een gedachtenis-viering van de uittocht uit Egypte, maar ook als een uittocht van zichzelf; een uittocht uit zijn eigen leven, die, tot het laatst toe, alles en alles van hem zal vragen. Zijn moed en trouw-tot-het-uiteerste laten ons een spiegel zien : Ze raken aan iets fundamenteels in ons: n.l. dat een andere werkelijkheid, iets diepers in ons, mee moet resoneren, die je uittilt boven het leven van alledag.

Door zijn onbevangenheid en gedrevenheid – dat het in onze wereld anders kan en anders moet – roept hij iets in ons wakker: juist in deze weken van de Corona-dreiging ervaren we, dat gezondheid en leven boven alles gaan. Vele dingen waar wij voorheen zo druk mee waren, worden meer relatief. Die bewustwording maakt ons meer stil, tot bezinning; en doet ons zoeken naar waarden, die wezenlijker zijn. De confrontatie met Jezus in deze lijdensweek heeft iets van een proces in onszelf: het is niet vrijblijvend meer. Wie hem ontmoet, komt zichzelf tegen. De exodus-viering van het verleden wordt een uitdaging voor het heden: een actuele boodschap van medemenselijkheid, van zorg om elkaar, en van bevrijding voor alles en iedereen.

Wanneer het Joodse Paasmaal begint met de vraag van de jongste zoon, waarom deze avond zo anders is dan andere avonden, dan raakt die vraag ons vanavond nóg meer: “Waarom is deze avond zo anders dan andere jaren?”. Wij hier, slechts met een paar mensen bijeen rond de avondmaalstafel, en u noodgedwongen thuis; misschien met een brandende kaars op tafel, om zó de verbondenheid te beleven met deze oecumenische

viering hier. Witte Donderdag wijst ons de weg naar dat diepere geheim, waarmee wij een geschiedenis van eeuwen instappen. In heel de wereld hopen mensen deze avond iets te horen, wat hen, ondanks alle belemmeringen, toch bindt : wat een mens tot echt mens maakt.

In het gebaar van de voetwassing wil Jezus nog één keer duidelijk maken, waar het eigenlijk om gaat: dat er geen belangrijke en onbelangrijke mensen zijn; geen eersten en geen laatsten. We ervaren het vandaag-de-dag zelf, iedere dag: iedereen kan die dreigende ziekte overkomen. M.a.w.: niets van wat voorbij gaat, geeft een mens extra gewicht. Wij kunnen niets beters doen dan elkaar onze menselijkheid bewijzen. In deze sfeer van dienstbaarheid, van wederzijdsheid, wordt gemeenschap geboren. In zijn knieval voor zijn leerlingen wil Jezus een sprekend voorbeeld geven van een mens, die alles durft los te laten, zichzelf ontledigt, maar daardoor groeit naar vol-ledigheid: "vol" worden van Gods geestkracht, die hem door alle doodsmomenten heen zal helpen. "Bevrijding" in de diepste zin van het woord.

Wanneer de mysticus Johannes deze woorden "afleggen" en "opstaan" laat doorklinken, dan zijn dat woorden, die een diepere betekenis hebben, want het gaat over dood en verrijzenis; over nieuw geboren worden. Hij duidt met deze woorden aan: waar mensen zo voor elkaar door de knieën willen gaan, en dienstbaar zijn aan elkaar, daar breekt iets van Gods toekomst door; een samenleving, zoals God voor ogen staat. "Ubi caritas et amor, Deus ibi est.."; (waar liefde en zorg-om-elkaar is, daar is God present)

En in het gebaar vervolgens van "het breken en delen van brood en wijn", herkent Jezus zichzelf ten diepste: zo heeft hij zich steeds gegeven, en zo zal hij zich blijven geven: zijn lichaam, zijn leven, tot de dood toe. Maar hij voegt er aan toe, zo lezen we bij Lucas: "Blijft dit doen tot mijn gedachtenis". M.a.w.: "wil je mijn leerling zijn en mij volgen, laat dan dezelfde gezindheid in je zijn :je leven " breken en delen", opdat anderen kunnen leven. Maar dit kan soms veel van mensen vragen: ik moet denken aan de bekende film "Des hommes et des Dieux", waarin 8 hulp-biedende monniken in het levensgevaarlijke Algiers bij elkaar zitten; en waar ze op een heel dreigend moment denken aan Jezus' woord: "Kun je de beker drinken, die ik moet drinken". Het is doodstil in die kring; aarzelend, maar welbewust, nemen ze achtereenvolgens de beker wijn ; wetend wat dit gebaar voor hen zelf kan gaan betekenen, drinken ze één voor één uit de beker. Hun laatste avondmaal? Kort er na sleuren terroristen hen uit het klooster en worden ze vermoord. Een vreselijke dood. Maar zij mochten weten: "Midden in de dood, staan zij in het leven; want Eén breekt het brood, om met hen te delen, midden in de dood".

Wel, zo hoeft het ons niet te gaan; hoewel... als deze ziekte, of een andere ernstige ziekte, je in deze tijd overkomt, dat je het wel zo mag beleven. "Blijf mij gedenken" kan dan een diepe troost zijn, en steun geven. En het wil van ieder-van-ons vragen, om in deze tijd de handen en voeten van Christus te zijn, ieder in eigen situatie.

Dit kan wel eens iets méér vragen, dan je gewend bent. Een zinvolle spreuk zegt: Je kunt de zee niet oversteken door alleen naar het water te staren. Dan moet je wel van wal steken.

“Als jullie dit doen, mij zo gedenken, zegt Jezus, dan ben Ik in jullie midden”. Waar mensen zo met elkaar leven en zich zo aan elkaar geven, daar bloeit nieuw leven op; daar wordt de dood overstege; daar wordt iets van “Pasen” zichtbaar...!

=====

Gerard Weersink.